

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่โครงการปลูกป่าชายเลนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถในวโรกาสทรงพระชนมายุ 72 พรรษา จังหวัดสมุทรปราการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจ-สังคมและการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลน ศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลนและศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลนในพื้นที่โครงการฯ

สรุปผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาดังกล่าว ผู้ศึกษาสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้ หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือนตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ส่วนใหญ่มีช่วงอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป รองลงมา มีช่วงอายุระหว่าง 40-50 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสและโสด ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาปลาย รองลงมา มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษาต้น มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาต้นและมัธยมศึกษาปลายเท่ากัน ส่วนใหญ่ประชากรมีอาชีพหลักในภาคการเกษตร เช่น ปลูกผัก การประมง และตัวอย่างมีอาชีพหลักนอกภาคการเกษตร เช่น ลูกจ้าง โรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ รับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่รายได้เฉลี่ยต่อปีของครอบครัวประชากรในพื้นที่โครงการส่วนใหญ่ต่ำกว่า 120,000 บาทต่อปี รองลงมาอยู่ระหว่าง 120,001-240,000 บาทต่อปี ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นระยะเวลามากกว่า 20 ปี รองลงมา มีระยะเวลาอยู่อาศัย 1-5 ปี ครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขนาดกลาง โดยมีจำนวนสมาชิก 4 – 6 คน รองลงมา เป็นครอบครัวขนาดเล็ก มีจำนวนสมาชิก 1 – 3 คน ส่วนใหญ่มีที่พักอาศัยอยู่ใกล้โครงการ ในระยะห่าง 1-4 กิโลเมตร โดยมีจำนวนเข้าร่วมโครงการ มีค่าเฉลี่ย 6 ครั้ง โดยเข้ามากที่สุด 20 ครั้ง โดยส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในโครงการ ประมาณ 9 ครั้งต่อปี

หัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือนตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับปานกลาง การรับรู้ข่าวสารของโครงการ โดยระดับความรู้ที่

ได้รับจากเจ้าหน้าที่โครงการส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 64.70 ระดับความรู้ที่ได้รับจากเพื่อนบ้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 50.20 ระดับความรู้ที่ได้รับจากเพื่อนร่วมงานส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 54.60 ระดับความรู้ที่ได้รับจากเพื่อนในองค์กรส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 72.90 และระดับความรู้ที่ได้รับจากผู้ใหญ่บ้าน/กำนันส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 73.20 ตามลำดับ การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนจากหนังสือพิมพ์หรือวารสารประชาชนร้อยละ 52.90 หนังสือพิมพ์หรือสิ่งตีพิมพ์ที่ตีพิมพ์ในพื้นที่โครงการหรือชุมชนทำให้ประชาชน ร้อยละ 51.90 การรับรู้ข้อมูลด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลนจากเจ้าหน้าที่โครงการทำให้ประชาชนร้อยละ 59.70 การรับรู้ข้อมูลด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลนจากการเข้าฟังคำบรรยายการฝึกอบรมสัมมนาคิดเป็นร้อยละ 61.0 และการรับรู้ข้อมูลด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลนจากทาง Internet

ความคาดหวังถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากโครงการ ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้มีความคาดหวังว่าการมีโครงการทำให้ปริมาณสัตว์น้ำชายฝั่งเพิ่มมากขึ้น ทำให้รายได้เพิ่มมากขึ้น ทำให้สภาพแวดล้อมดีขึ้น แต่ประชาชนมีความคาดหวังด้านทำให้คุณภาพชีวิตของตนเองดีขึ้นมาก คาดหวังด้านทำเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คาดหวังด้านทำให้ทรัพยากรป่าชายเลนคงอยู่และคาดหวังที่จะได้เป็นลูกจ้างของโครงการ

การมีส่วนร่วมในการกำหนดและวางแผนการดำเนินงานโครงการกับเจ้าหน้าที่ประจำโครงการประชาชนมีส่วนร่วมในระดับต่ำ การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเมื่อมีการประชุมโครงการ ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับต่ำและการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานต่างๆ ของโครงการ ประชาชนมีส่วนร่วมปฏิบัติในกิจกรรมของโครงการระดับต่ำ

การทดสอบสมมติฐานการศึกษา

จากการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่โครงการทั้ง 9 ปัจจัย ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้ของครัวเรือนเฉลี่ยต่อปี ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน การเป็นสมาชิกโครงการ ระยะทางจากที่พักอาศัยถึงที่ตั้งโครงการ การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ การคาดหวังประโยชน์จากโครงการฯ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับป่าชายเลนจากการแบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 3 ส่วน โดยใช้การทดสอบ 2 วิธีดังนี้

1. การทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson correlation) พบว่า ตัวแปรระดับการศึกษา อาชีพหลัก ระยะทางจากที่พักอาศัยถึงที่ตั้งโครงการ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับป่าชายเลน ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการกำหนดและวางแผนการดำเนินงานโครงการ กับเจ้าหน้าที่ประจำโครงการ

ตัวแปรอาชีพ รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อปี การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ ความคาดหวังประโยชน์จากโครงการ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับป่าชายเลน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเมื่อมีการประชุมโครงการ

ตัวแปรระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อปี ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานต่างๆ ของโครงการ

2. การทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ Stepwise multiple regression ของความสัมพันธ์ของตัวแปร พบว่า อาชีพหลัก รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อปี ระยะทางจากที่พักอาศัยถึงที่ตั้งโครงการ และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงการมีส่วนร่วมในการกำหนดและวางแผนการดำเนินงานโครงการกับเจ้าหน้าที่ประจำโครงการ

ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน ระยะทางจากที่พักอาศัยถึงที่ตั้งโครงการ การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ และความคาดหวังประโยชน์จากโครงการ สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเมื่อมีการประชุมโครงการ

ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน ระยะทางจากที่พักอาศัยถึงที่ตั้งโครงการ การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ ความคาดหวังประโยชน์จากโครงการ และอาชีพหลัก สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานต่างๆ ของโครงการ

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยปรากฏว่า ความคาดหวังถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในการแสดงความคิดเห็น เมื่อมีการประชุมโครงการและการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานต่างๆ ของโครงการ ดังนั้น ในกรณีที่ต้องการให้กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในโครงการฯ เพิ่มมากขึ้นสามารถทำได้โดยการกระตุ้นจิตสำนึกให้ประชาชนรับรู้ถึงประโยชน์ของทรัพยากรป่าชายเลน และให้รางวัลกับประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมของโครงการฯ

2. จากผลการวิจัย พบว่า ระยะเวลาที่พักอาศัยถึงที่ตั้งโครงการมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในโครงการดังนั้นในการกิจกรรมต่างๆ ของโครงการเจ้าหน้าที่ควรพิจารณาให้ความสำคัญในการเปลี่ยนสถานที่จัดกิจกรรมที่เข้าถึงชุมชนอย่างทั่วถึงไม่ควรจัดกิจกรรมเพียงที่ตั้งโครงการ

3. การให้รางวัลกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่โครงการสมควรมีการยกย่องเชิดชูเกียรติกลุ่มตัวอย่างที่มีผลงานการมีส่วนร่วมที่ดี ด้วยการประกาศเกียรติคุณหรือมอบโล่รางวัลเพื่อเป็นรางวัลให้กับตัวกลุ่มตัวอย่างเอง และเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับบุคคลอื่นด้วย

4. การกำหนดรูปแบบของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของกลุ่มตัวอย่างในโครงการต่างๆ ควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับการดำรงชีวิตในแต่ละท้องถิ่นด้วย นอกจากนี้ การกระจายข่าวสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นประกาศต่างๆ ให้กลุ่มตัวอย่างได้ทราบควรเพิ่มสถานที่สำหรับปิดประกาศให้มีปริมาณมากขึ้น และให้อยู่ในสถานที่ที่มักมีคนผ่านไปมาอยู่เสมอ เช่น ร้านอาหาร หน้าตลาดสด หรือที่หน้าบ้านกลุ่มตัวอย่าง เป็นต้น

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า แหล่งข่าวสารที่กลุ่มตัวอย่างได้รับมากที่สุด คือ วิทยุโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง และวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ วารสารและสิ่งพิมพ์ต่างๆ เป็นที่สังเกตว่า หนังสือพิมพ์ที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารมานั้นเป็นหนังสือพิมพ์ที่คนนิยมอ่าน (popular newspaper) ส่วนสิ่งพิมพ์อื่นๆ นั้น มักเป็นใบปิดประกาศของจังหวัด ประกาศอำเภอ ประกาศ อบต. ดังนั้นเมื่อใดที่ต้องการเผยแพร่งบประมาณมากพอก็ไม่ควรละเลยที่จะประกาศผ่านทางวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่นหรือหนังสือพิมพ์ที่อยู่ในประเภทที่คนนิยมอ่าน แต่หากมีงบประมาณน้อย

อาจเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารโดยการเปิดเผยตามกระดานเปิดเผยในสถานที่ต่างๆ พร้อมทั้ง
ให้หน่วยงานราชการช่วยกระจายข่าวได้